

กิจกรรมต้นแบบเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม: การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อยุติความรุนแรงในครอบครัว*

Prototype-Based Social Immunity Enhancement: Participatory Communication for Ending Domestic Violence**

ฌรกร สุทธิรัตน์. คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

จุติพร ปริญญกุล. คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

เกรียงไกร พัฒนกุลโกเมธ***. คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

นฤมล จินตพัฒนากิจ. กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.

Nadhakorn Sutirat. Faculty of Mass Communication Technology RMUTP.

Jutiporn Prinyokul. Faculty of Mass Communication Technology RMUTP.

Kraiengkai Patanakunkomat****. Faculty of Mass Communication Technology RMUTP.

Naruemon Jintapatthanakit. Department of Mental Health Ministry of Public Health.

Email: titipong.s@rmutp.ac.th, Jutiporn.p@rmutp.ac.th, kraiengkai.p@rmutp.ac.th, raweelark@gmail.com

Received: 10 May 2025; Revised: 13 May 2025; Accepted: 28 May 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินผลกิจกรรมต้นแบบที่ใช้กระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมและลดความรุนแรงในครอบครัวในกลุ่มเยาวชนโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ 3 ประการ ได้แก่ (1) เพื่อออกแบบกิจกรรมต้นแบบที่ส่งเสริมความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการจัดการความขัดแย้งอย่างไม่ใช้ความรุนแรง (2) เพื่อศึกษาผลกระทบของกิจกรรมที่มีต่อความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของผู้เข้าร่วม และ (3) เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมต่อกิจกรรมต้นแบบ การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยออกแบบเป็นรูปแบบ Pre-test และ Post-test Design กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยเยาวชนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษาใน 4 ภูมิภาคของประเทศไทยคัดเลือกโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นและการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสังเกตพฤติกรรม ผลการศึกษาพบว่าคะแนนความรู้ ของผู้เข้าร่วมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากค่าเฉลี่ยก่อนการอบรม 11.17 เป็น 13.59 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.10; $p < .01$) ด้านทัศนคติพบว่าร้อยละ 79.5 เห็นว่าการใช้เหตุผลเป็นแนวทางที่เหมาะสมที่สุดในการลดความขัดแย้ง และจากการสังเกตพฤติกรรมพบว่าผู้เข้าร่วมมีแนวโน้มลดพฤติกรรมที่ใช้ความรุนแรงลงอย่างชัดเจน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการใช้กิจกรรมแบบมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงในการส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์

* บทความชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย “การผลิตสื่อสร้างสรรค์และการจัดกิจกรรมต้นแบบเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมและยุติความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัวที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตภายใต้บริบทสังคมไทย” โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยและนวัตกรรมจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2567”

** This article was part of a research on “Creative Media Productions and Prototype Activities for Enhancing Social Immunities, Stopping Violence Against Children and Women, and Domestic Violence That Impacts Mental Health in Thai Society” This project funded by National Research Council of Thailand (NRCT).

*** ผู้พิมพ์ประสานงาน: เกรียงไกร พัฒนกุลโกเมธ คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร 399 ถนนสามเสน แขวงจันทริก เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300, อีเมล: kraiengkai.p@rmutp.ac.th

**** Corresponding Author: Kraiengkai Patanakunkomat, Faculty of Mass Communication Technology RMUTP 399 Sam Sen Rd, Khwaeng Wachira Phayaban, Khet Dusit, Krung Thep Maha Nakhon 10300, e-mail: kraiengkai.p@rmutp.ac.th

การควบคุมอารมณ์ และการสื่อสารอย่างสันติ พร้อมเสนอแนะให้บูรณาการกิจกรรมลักษณะนี้ในหลักสูตรการศึกษา และดำเนินการประเมินผลระยะยาวเพื่อสร้างความยั่งยืนของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

คำสำคัญ: กิจกรรมต้นแบบ, ภูมิคุ้มกันทางสังคม, ความรุนแรงในครอบครัว, การจัดการความขัดแย้ง

Abstract

This study developed and evaluated a participatory communication-based prototype activity aimed at enhancing social immunity and mitigating domestic violence among youth in Thailand. Specifically, the research sought to (1) design an activity model that cultivates knowledge, attitudes, and behaviors conducive to non-violent conflict resolution; (2) assess the activity's impact on participants' cognitive, affective, and behavioral outcomes; and (3) measure participants' satisfaction with the intervention. The study employed an experimental research design using a pre-test and post-test format with 200 high school and vocational students selected through stratified and purposive sampling across four regions of Thailand. Data were collected through validated questionnaires, structured behavioral observations, and in-depth interviews. The results revealed a statistically significant improvement in participants' knowledge scores (from $M = 11.17$ to $M = 13.59$; a 16.10% increase; $p < .01$). Additionally, 79.5% of participants expressed a preference for reasoned dialogue as the most effective strategy for conflict resolution. Behavioral observations indicated a marked reduction in aggressive tendencies, particularly in verbal retaliation and impulsive physical responses. High levels of satisfaction were reported, especially for experiential components such as role-playing and group brainstorming. These findings underscore the efficacy of participatory, experience-based learning in promoting critical reflection, emotional regulation, and peaceful communication. The study recommends integrating such prototype activities into secondary and vocational education curricula and conducting longitudinal evaluations to ensure sustained behavioral transformation.

Keywords: prototype activity, social immunity, domestic violence, conflict resolution

บทนำ

ความรุนแรงในครอบครัวถือเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางสังคมทั้งในระดับบุคคล ชุมชน และประเทศ โดยเฉพาะในบริบทของประเทศไทยที่ยังคงเผชิญกับสถิติของการล่วงละเมิดเด็ก สตรี และผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง แม้จะมีการดำเนินนโยบายและมาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง แต่ในทางปฏิบัติยังปรากฏข้อจำกัดทั้งในเชิงโครงสร้างการบังคับใช้กฎหมาย และการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของสังคม

ในมิติเชิงโครงสร้างความรุนแรงในครอบครัวไม่เพียงเป็นพฤติกรรมปัจเจกแต่ยังสะท้อนความไม่สมดุลทางอำนาจ เพศภาวะและบทบาทในครอบครัวซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด “ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง” (Structural Violence) ของ Johan Galtung (1969) ที่อธิบายว่ารูปแบบความรุนแรงบางอย่างถูกชูก่อขึ้นในระบบสังคมและวัฒนธรรมโดยที่ผู้กระทำและผู้ถูกกระทำอาจไม่รู้ตัว ขณะที่ในมิติทางจิตวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์

แนวคิดของ Bandura (1977) ใน “ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม” (Social Learning Theory) เชื่อว่าพฤติกรรม ความรุนแรงสามารถเรียนรู้และถ่ายทอดผ่านการเลียนแบบแบบอย่างในครอบครัวและสื่อแวดล้อม หากไม่มีการแทรกแซงเชิงระบบ

ในบริบทของนิเทศศาสตร์การสื่อสารไม่ได้เป็นเพียงกระบวนการถ่ายทอดข้อมูลแต่ยังเป็นเครื่องมือเชิงนโยบาย และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Communication as Social Intervention) โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Communication for Social Change) ซึ่งเน้นการสร้างพื้นที่ให้ผู้คนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาแนวคิดและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผ่านการมีส่วนร่วม (participatory communication) และการสื่อสารเชิงประจักษ์ (experiential communication)

งานวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งออกแบบและประเมินผลของกิจกรรมต้นแบบที่ใช้กระบวนการสื่อสารเชิงปฏิบัติการ (interactive and participatory communication) เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้แก่เยาวชนและชุมชน โดยเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ และทักษะในการจัดการความขัดแย้งอย่างไม่ใช้ความรุนแรง ผ่านกิจกรรมที่ออกแบบภายใต้กรอบแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Bandura, 1977), การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Kolb, 1984) และกรอบกิจกรรมทางสังคม (Engeström, 2001)

การออกแบบกิจกรรมต้นแบบที่มีฐานรากจากทฤษฎีการสื่อสารและพฤติกรรมจึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงตระหนักถึงบทบาทของตนในการเปลี่ยนแปลงสังคมและสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการป้องกันความรุนแรงได้อย่างยั่งยืนอันจะนำไปสู่การพัฒนานโยบายสื่อสารและกิจกรรมเชิงป้องกันที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมต้นแบบเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของกิจกรรมต้นแบบเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมที่มีต่อความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของกิจกรรมต้นแบบเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การออกแบบกิจกรรมต้นแบบในงานวิจัยนี้ตั้งอยู่บนฐานของทฤษฎีด้านการเรียนรู้และพฤติกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ ทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory), ทฤษฎีการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม (Activity-Based Learning Theory), ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) และแบบจำลองการประเมินผลของ Kirkpatrick ซึ่งล้วนมีส่วนช่วยในการพัฒนาแนวทางการเรียนรู้เชิงประจักษ์ การฝึกฝนทักษะ และการประเมินผลอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้กิจกรรมต้นแบบถูกออกแบบให้ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยใช้กระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมควบคู่กับการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง โดยมีแนวคิด “ภูมิคุ้มกันทางสังคม” (Social Immunity) เป็นเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลงที่ครอบคลุมระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน (Miklikowska et al., 2021; Galtung, 1969) และใช้กรอบ “การสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม” (Communication for Social Change) เป็นกลไกสำคัญในการเปิดพื้นที่การเรียนรู้ เสริมสร้างอำนาจภายใน และพัฒนาทักษะในการจัดการกับความรุนแรงอย่างยั่งยืน (Servaes, 2008; Waisbord, 2001)

ทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory) ของ Vygotsky (1978) และ Engeström (1987) มีบทบาทสำคัญในการอธิบายปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ แนวคิดหลักของทฤษฎีนี้ คือ การที่บุคคลเรียนรู้และพัฒนาตนเองผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรม

ที่ถูกกำกับโดยเครื่องมือทางวัฒนธรรม (Mediating Artifacts) กฎเกณฑ์ทางสังคม (Rules) และพลวัตของชุมชน (Community) ทฤษฎีนี้ช่วยให้เข้าใจกระบวนการเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นจากปัจจัยแวดล้อมที่ซับซ้อน ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผ่านการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย (Engeström, 2001)

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรม (Activity-Based Learning Theory) ได้รับการพัฒนาขึ้นจากแนวคิดของ Kolb (1984) และ Dewey (1938) โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง (Experiential Learning) และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกระบวนการเรียนรู้วงจรการเรียนรู้ของ Kolb ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การสัมผัสประสบการณ์ (Concrete Experience) การสะท้อนคิด (Reflective Thinking) การสรุปแนวคิดเชิงนามธรรม (Abstract Conceptualization) และการทดลองใช้ในสถานการณ์จริง (Active Experimentation) การใช้แนวคิดนี้ช่วยให้กิจกรรมต้นแบบสามารถกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรง และฝึกทักษะในการจัดการกับปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของ Bandura (1977) อธิบายว่าการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ผ่านการสังเกตและเลียนแบบพฤติกรรมของผู้อื่นซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนาทัศนคติและพฤติกรรมที่เหมาะสม แนวคิดนี้มีความสำคัญต่อการออกแบบกิจกรรมที่ใช้แบบอย่างที่ดี (Role Models) ในการถ่ายทอดทัศนคติและแนวทางการแก้ไขความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง งานวิจัยของ Bandura (1986) ยังแสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ทางสังคม ได้แก่ ความสนใจ (Attention) การจดจำ (Retention) การทำซ้ำพฤติกรรม (Reproduction) และแรงจูงใจ (Motivation) ซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมให้มีความน่าสนใจและสามารถกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมเกิดการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้อย่างยั่งยืน

แบบจำลองการประเมินผลการฝึกอบรมของ Kirkpatrick (1994) ถูกนำมาใช้เพื่อวัดประสิทธิภาพของกิจกรรมต้นแบบ โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ (1) ปฏิกิริยาของผู้เข้าร่วม (Reaction) ซึ่งวัดความพึงพอใจและความคิดเห็นต่อกิจกรรม (2) การเรียนรู้ (Learning) ที่ประเมินว่าผู้เข้าร่วมสามารถพัฒนาองค์ความรู้และทักษะใหม่ ๆ ได้หรือไม่ (3) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Behavior) ที่วิเคราะห์ว่าผู้เข้าร่วมสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตจริงหรือไม่ และ (4) ผลลัพธ์ (Results) ที่ประเมินผลกระทบของกิจกรรมในระดับองค์กรหรือชุมชน การใช้แบบจำลองของ Kirkpatrick ทำให้สามารถวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกิจกรรมต้นแบบได้อย่างเป็นระบบ และช่วยให้สามารถพัฒนากิจกรรมให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

เมื่อพิจารณาถึงความเชื่อมโยงของทฤษฎีต่าง ๆ ที่ถูกนำมาใช้ในการศึกษานี้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้การวิจัยครั้งนี้ สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ของกิจกรรมต้นแบบเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเรื่องภูมิคุ้มกันทางสังคม (Social Immunity) ในงานวิจัยนี้ หมายถึง ความสามารถของบุคคล ครอบครัว และชุมชนในการต้านทานหรือรับมือกับแรงกดดันทางสังคม วัฒนธรรม และอารมณ์ที่นำไปสู่พฤติกรรมรุนแรง โดยครอบคลุมทั้งระดับปัจเจก (psychosocial immunity) และระดับโครงสร้าง (cultural immunity) ซึ่งพัฒนาได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้และการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วม (Miklikowska et al., 2021; Galtung, 1969)

แนวคิดการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Communication for Social Change) มุ่งเน้นกระบวนการสื่อสารที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ร่วม และการสร้างพลัง (empowerment) เพื่อให้ผู้รับสารมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและสภาพแวดล้อมของตน (Servaes, 2008; Waisbord, 2001) แนวทางนี้ถือเป็นการเคลื่อนไหวจากการสื่อสารแบบส่งสาร (transmission model) สู่การสื่อสารแบบปฏิสัมพันธ์ (participatory model) ซึ่งเหมาะสมอย่างยิ่งในบริบทของปัญหาความรุนแรงที่ต้องอาศัยความเข้าใจร่วมและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

งานวิจัยของศิริปรียา ศิริสุนทร และธันสสา โรจนตระกูล (2563) ศึกษาการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการป้องกันความรุนแรงในครอบครัว โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนผ่านกระบวนการประเมินปัญหาเชิงระบบ การสร้างเครือข่ายครอบครัว-ชุมชน-ท้องถิ่น และการพัฒนามาตรการเฝ้าระวังและเยียวยาอย่างรอบด้าน ผลการศึกษาเน้นย้ำบทบาทของการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจด้านสิทธิความเท่าเทียมทางเพศและการจัดการปัญหาอย่างสันติ ซึ่งล้วนเป็นกลไกสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมระดับชุมชน

การศึกษาของอังคณา อินทสา (2558) วิเคราะห์กระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวโดยใช้กรณีมูลนิธิหญิงชายก้าวไกลเป็นตัวอย่าง งานวิจัยชี้ว่ากิจกรรมที่เน้นการตระหนักรู้ทางอารมณ์ การสะท้อนตนเองและการเรียนรู้ร่วมในกลุ่มสนับสนุนเป็นกลไกสำคัญที่นำไปสู่การลดพฤติกรรมรุนแรงโดยเฉพาะเมื่อมีกลไกทางสังคมที่ปลอดภัยและไม่ตัดสินเป็นฐานรองรับ

ในต่างประเทศงานวิจัยของ Miklikowska et al. (2021) ซึ่งอิงทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมระบุว่าเยาวชนที่สัมผัสกับความรุนแรงในครอบครัวมีแนวโน้มเลียนแบบพฤติกรรมที่เห็นในบ้านส่งผลให้พฤติกรรมรุนแรงถ่ายทอดไปสู่สังคม ผลการศึกษานับสนับว่าการสร้างแบบอย่างเชิงบวกเป็นกลไกที่ลดความเสี่ยงทางพฤติกรรมในระยะยาว

Martinez-Torteya et al. (2009) ศึกษาความยืดหยุ่นทางจิตใจของเด็กในครอบครัวที่มีความรุนแรง โดยพบว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูด้วยสุขภาวะทางอารมณ์จากผู้ปกครองและมีลักษณะนิสัยปรับตัวดีจะสามารถฟื้นฟูตนเองได้ดี แม้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัย ยืนยันบทบาทของปัจจัยภายในครอบครัวและบุคลิกภาพในการสร้างภูมิคุ้มกัน

ขณะที่งานของ Sugg et al. (2018) เน้นบทบาทของกลไกการเผชิญปัญหา (coping mechanisms) และเครือข่ายทางสังคมโดยพบว่าผู้หญิงที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวและบริบทสาธารณะมีแนวโน้มฟื้นตัวจากความรุนแรงได้ดีกว่า และสามารถพัฒนาแนวทางจัดการความขัดแย้งอย่างไม่ใช่ความรุนแรงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยทั้งหมดชี้ให้เห็นว่า การป้องกันความรุนแรงในครอบครัวต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม การสนับสนุนจากเครือข่ายชุมชน และการออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเชิงบวกโดยใช้กลไกการสื่อสาร และการมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ยั่งยืน

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้ใช้การวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยออกแบบในรูปแบบ Pre-test และ Post-test Design เพื่อประเมินผลของกิจกรรมต้นแบบต่อความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมซึ่งเหมาะสมกับการวัดผลของการแทรกแซงด้านสังคมและจิตใจโดยเฉพาะในบริบทของการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมและลดความรุนแรงในครอบครัว

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ เยาวชนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับอาชีวศึกษา ใน 4 ภูมิภาคของประเทศไทย ภูมิภาคละ 50 คน รวมทั้งสิ้น 200 คน โดยคัดเลือกจากจังหวัดที่มีสถิติความรุนแรงมากที่สุดจากการเก็บสถิติของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวรอบไตรมาสที่ 2 มกราคม - มีนาคม 2565 (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2565) คัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) และการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ โรงเรียนวัดโนนทัยพายัพ (ภาคเหนือ), วิทยาลัยเทคนิคขอนแก่น (ตะวันออกเฉียงเหนือ), วิทยาลัยเทคนิคสุราษฎร์ธานี (ใต้) และโรงเรียนราชวินิตมัธยม (กลาง) เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในสถานศึกษาที่กำหนด สนใจสมัครเข้าร่วมกิจกรรมโดยสมัครใจผ่านการพิจารณาความเหมาะสมจากครูแนะแนวและความพร้อมด้านจิตใจ ทั้งนี้กระบวนการประชาสัมพันธ์ใช้หลากหลายช่องทางเพื่อสร้างความเข้าใจในโครงการและให้ได้กลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมที่สุด

การจัดการความเสี่ยงของอาสาสมัคร การเข้าร่วมกิจกรรมอาจมีผลกระทบต่อเวลาเรียนหรือภาระงานของเยาวชน ดังนั้นจึงกำหนดตารางกิจกรรมให้สอดคล้องกับเวลาว่างของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ทั้งนี้ หากอาสาสมัครรู้สึกอึดอัดไม่สบายใจสามารถขอลงตัวออกจากโครงการวิจัยได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลกระทบใด ๆ และมาตรการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมโดยเก็บข้อมูลเป็นความลับ และใช้รหัสแทนชื่อจริงของผู้เข้าร่วมทุกคน

เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย (1) แบบสอบถาม วัดระดับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการจัดการความขัดแย้ง (2) แบบสังเกตพฤติกรรม โดยใช้แบบฟอร์มเกณฑ์ล่วงหน้า และ (3) แบบวัดความพึงพอใจต่อกิจกรรม

การตรวจสอบเครื่องมือ ได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ด้วยค่า IOC ≥ 0.50 เฉลี่ย = 0.80 และตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยค่า Cronbach's Alpha เฉลี่ย = 0.80 นอกจากนี้ กิจกรรมต้นแบบยังผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรม 3 ท่าน ทั้งด้านความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ความเหมาะสม และการนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการ 3 ขั้นตอน ได้แก่ (1) แจกแบบสอบถามก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม และอีกครั้งหลัง 2 สัปดาห์ (2) สังเกตพฤติกรรมระหว่างกิจกรรมโดยทีมวิจัย และ (3) แจกแบบสอบถามความพึงพอใจหลังสิ้นสุดกิจกรรม

การพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ งานวิจัยนี้ผ่านการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์แบบ Full Board จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยเกี่ยวกับมนุษย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2567 หมายเลข COA No. 030 RMUTTO Rec No. 031/2567

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Mean, SD) และสถิติทดสอบค่าทีแบบกลุ่มสัมพันธ์ (Paired Sample t-test) เพื่อเปรียบเทียบผลก่อนและหลัง ส่วนข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรมใช้วิเคราะห์เชิงคุณภาพเพื่อตรวจสอบลักษณะการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในบริบทจริง กระบวนการทั้งหมดช่วยให้สามารถประเมินผลของกิจกรรมได้อย่างรอบด้านทั้งจากมุมมองเชิงตัวเลขและพฤติกรรมที่ปรากฏจริงในระหว่างกิจกรรม

ผลการวิจัย

การศึกษาพบว่า กิจกรรมต้นแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมความเข้าใจเรื่องปัจจัยที่ก่อให้เกิดความรุนแรง และช่วยพัฒนาทักษะของกลุ่มเป้าหมายในการจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ ผ่านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการฝึกปฏิบัติจริง

การพัฒนากิจกรรมต้นแบบ ได้รับการออกแบบโดยอิงจากแนวคิดทางจิตวิทยาและสังคมศาสตร์ ได้แก่ ทฤษฎีกิจกรรมของ Vygotsky และ Engeström, ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura และทฤษฎีการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของ Kolb กระบวนการพัฒนาแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การศึกษาวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (2) การเก็บข้อมูลภาคสนามผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก และ (3) การออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลจากภาคสนามชี้ว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่ การขาดความรู้ด้านสิทธิและกฎหมาย ทักษะที่ยอมรับความรุนแรง และการขาดทักษะการควบคุมอารมณ์ กิจกรรมจึงถูกออกแบบให้เน้นองค์ประกอบสำคัญ เช่น การให้ความรู้ การใช้สื่อสร้างสรรค์ (ภาพยนตร์สั้น) เพื่อกระตุ้นการสะท้อนคิดและกิจกรรมกลุ่มฝึกทักษะการจัดการความขัดแย้ง พร้อมมีการประเมินผลด้วยแบบสอบถามหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

การดำเนินกิจกรรมต้นแบบ กิจกรรมต้นแบบนำไปทดลองใช้ใน 4 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ขอนแก่น สุราษฎร์ธานี และเชียงใหม่ โดยจัดอบรมระยะเวลา 2 วัน วันแรกเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทและผลกระทบของความรุนแรง ผ่านการฉายภาพยนตร์สั้น การอภิปราย และการระดมสมอง ส่วนวันที่สองเน้นกิจกรรมฝึกทักษะ เช่น การจัดการความขัดแย้ง การแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) และการออกแบบแผนป้องกันความรุนแรงในชุมชน พร้อมกิจกรรมสะท้อนผลการเรียนรู้ ผลการดำเนินกิจกรรมชี้ว่าผู้เข้าร่วมมีพัฒนาการด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม โดยเฉพาะในแง่การตระหนักรู้ถึงผลกระทบของความรุนแรงและการใช้สันติวิธีในการจัดการปัญหา แนวทางการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์และการมีส่วนร่วมมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความเข้าใจเชิงลึก กิจกรรมภาพยนตร์และ Role Play ช่วยเปิดมุมมองทางอารมณ์และส่งเสริมแนวทางการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ กิจกรรมต้นแบบที่ออกแบบตามแนวคิดทางทฤษฎีและตอบโจทย์กลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการป้องกันความรุนแรงในครอบครัวอันเป็นฐานสำคัญในการพัฒนานโยบายเชิงรุกและแนวทางยั่งยืนต่อสังคมไทย

ผลการประเมินกิจกรรมต้นแบบ

การประเมินผลกิจกรรมต้นแบบในการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมและยุติความรุนแรงในครอบครัว ดำเนินการโดยอาศัยทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงผลลัพธ์ของการออกแบบกิจกรรมในฐานะเครื่องมือการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Communication for Social Change) โดยแบ่งออกเป็น 3 มิติหลัก ได้แก่ (1) พฤติกรรมการสื่อสารและการตอบสนองต่อสถานการณ์ความรุนแรง (2) การปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อความรุนแรงในครอบครัว และ (3) ระดับความพึงพอใจและการมีส่วนร่วมในการสื่อสารภายในกิจกรรม

ตารางที่ 1.1 เปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว

รายการ	จำนวน นับก่อน ทดสอบ	ค่าเฉลี่ย ก่อน ทดสอบ	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน ก่อน ทดสอบ	จำนวน นับหลัง ทดสอบ	ค่าเฉลี่ย หลัง ทดสอบ	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน หลัง ทดสอบ	ค่าเฉลี่ย ของ ความ แตกต่าง	ค่าเฉลี่ยของ % ความก้าวหน้า
กรุงเทพมหานคร	50	11.38	3.32	50	13.78	1.15	2.40	16.00%
สุราษฎร์ธานี	50	10.46	2.63	50	13.22	1.43	2.76	18.40%
ขอนแก่น	50	11.50	2.03	50	13.72	1.01	2.22	14.80%
เชียงใหม่	50	11.34	2.15	50	13.62	0.88	2.28	15.20%
รวมทั้งหมด	200	11.17	2.60	200	13.59	1.15	2.42	16.10%

จากตารางที่ 1.1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละพื้นที่ สะท้อนให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมมีการพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน โดยมีค่าเฉลี่ยของความก้าวหน้าโดยรวมอยู่ที่ 16.10% แสดงถึงประสิทธิภาพของกิจกรรมในการเพิ่มพูนความรู้พื้นฐานในประเด็นดังกล่าว

ตารางที่ 1.2 ผลการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว

ตัวแปรที่ศึกษา	ก่อนเรียน (Mean $\pm$ SD)	หลังเรียน (Mean $\pm$ SD)	t	df	p-value
ความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และครอบครัว	15.27 $\pm$ 2.51	18.96 $\pm$ 1.72	-9.543	49	.000**

**p < .01

จากตารางที่ 1.2 แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนความรู้เกี่ยวกับความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัวก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมโดยใช้สถิติ Paired Samples t-test พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมกิจกรรม (Mean = 18.96, SD = 1.72) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (Mean = 15.27, SD = 2.51) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t(49) = -9.543$, $p < .01$)

ตารางที่ 1.3 ทักษะคิดเกี่ยวกับความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง		
1. การลงโทษบุตรของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง โดยการตีสามารถช่วยให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นได้	5 (2.5%)	10 (5%)	36 (18%)	75 (37.5%)	74 (37%)	1.98	0.98
2. การพูดจาหยาบคาย คำหยาบ ข่มขู่ หรือตะคอกในชีวิตประจำวัน เป็นเรื่องปกติธรรมดา	3 (1.49%)	8 (3.98%)	23 (11.4%)	69 (34.3%)	98 (48.8%)	1.75	0.91
3. การควบคุมตนเองไม่ให้ความรุนแรงเพื่อโต้ตอบ เป็นสิ่งที่ดี แม้ตัวเองจะอยู่ในสถานการณ์ที่มีความกดดัน	99 (49.5%)	56 (28%)	26 (13%)	10 (5%)	9 (4.5%)	4.13	1.10
4. การแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยใช้พฤติกรรมและคำพูดที่รุนแรงเป็นเรื่องปกติ	6 (3%)	8 (4%)	22 (11%)	88 (44%)	76 (38%)	1.90	0.95
5. การต่อว่าหรือตะคอกใส่บุคคลที่มีมารบวณ ท่าน ขณะที่ท่านจะอารมณ์ไม่ดี สามารถกระทำได้	4 (2%)	10 (5%)	44 (22%)	77 (38.5%)	65 (32.5%)	2.05	0.96
6. การใช้เหตุผล และการพูดคุยเป็นเรื่องที่ดีในการลดความขัดแย้ง และความรุนแรง	159 (79.5%)	21 (10.5%)	10 (5%)	3 (1.5%)	7 (3.5%)	4.61	0.92
7. การใช้ความรุนแรง เพื่อตอบโต้กลับ เป็นเรื่องปกติสามารถกระทำได้	2 (1%)	11 (5.5%)	24 (12%)	75 (37.5%)	88 (44%)	1.82	0.91
8. การใช้กำลังทำร้ายบุคคลอื่น เนื่องจากความเครียดต่าง ๆ เป็นเรื่องปกติ	2 (1%)	3 (1.5%)	9 (4.5%)	53 (26.5%)	133 (66.5%)	1.44	0.74
9. การล้อเลียนผู้อื่นด้วยมุขตลกเป็นเรื่องปกติ และสามารถกระทำได้	1 (0.5%)	12 (6%)	30 (15%)	75 (37.5%)	82 (41%)	1.87	0.91
10. การใช้ความรุนแรงเป็นทางออกของการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด	2 (1%)	4 (2%)	13 (6.5%)	47 (23.5%)	134 (67%)	1.46	0.78

จากตารางที่ 1.3 พบว่า ทักษะคิดโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างสะท้อนการไม่ยอมรับต่อพฤติกรรมความรุนแรง โดยประเด็นที่ได้รับค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ “การใช้เหตุผลและการพูดคุยเป็นแนวทางที่ดีในการลดความขัดแย้งและความรุนแรง” (Mean = 4.61, SD = 0.92) และ “การควบคุมตนเองไม่ให้ใช้ความรุนแรงแม้อยู่ในสถานการณ์กดดัน” (Mean = 4.13, SD = 1.10) แสดงให้เห็นว่ากลุ่มเป้าหมายมีแนวโน้มสนับสนุนการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ และไม่ใช้ความรุนแรงในการจัดการปัญหา ในขณะที่ส่วนที่ทัศนคติที่ไม่เห็นด้วยต่อการใช้ความรุนแรงยังสะท้อนผ่านคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำในหลายประเด็น เช่น “การใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นเพราะความเครียด” (Mean = 1.44, SD = 0.74) และ “การใช้ความรุนแรงเป็นทางออกที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา” (Mean = 1.46, SD = 0.78) ทั้งนี้ยังรวมถึงการไม่เห็นด้วยกับการล้อเลียน การลงโทษด้วยการตี และการใช้วาจารุนแรง

ตารางที่ 1.4 พฤติกรรมเกี่ยวกับความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว

ข้อความ	ทำเป็นประจำ	ทำเป็นบางครั้ง	ไม่เคยทำเลย	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1. ใช้คำพูดรุนแรงหยาดคาย ในการตอบโต้เมื่อมีคนมาพูดจาหรือแสดงพฤติกรรมไม่ดี	26 (13%)	160 (80%)	14 (7%)	2.06	0.44
2. พูดจาหยาดคาย ตำหนิ ข่มขู่ หรือตะคอก กับเพื่อน ๆ หรือบุคคลในครอบครัว	95 (47.5%)	96 (48%)	9 (4.5%)	2.43	0.58
3. ทำร้ายตัวเองเมื่อรู้สึกอยู่ในสถานการณ์ที่กดดัน	159 (79.5%)	33 (16.5%)	8 (4%)	2.76	0.52
4. ล้อเลียนผู้อื่น ด้วยวาจา หรือพฤติกรรมเลียนแบบบดขยี้ของผู้อื่น	107 (53.5%)	80 (40%)	13 (6.5%)	2.47	0.52
5. พูดจา ตอว่าหรือตะคอกใส่บุคคลที่ มารบกวนท่าน ขณะที่ท่านจะอารมณ์ไม่ดี	72 (36%)	110 (55%)	18 (9%)	2.27	0.61
6. อยากแค้นบุคคลที่ทำให้ท่านรู้สึกไม่สบายใจไม่พึงพอใจ	109 (54.5%)	75 (37.5%)	16 (8%)	2.47	0.64
7. ขว้างปาสิ่งของ เมื่อเกิดความรู้สึกหงุดหงิด หรืออารมณ์ไม่ดี	149 (74.5%)	47 (23.5%)	4 (2%)	2.73	0.49
8. ใช้ความรุนแรงตอบโต้หากมีผู้อื่นมาทำให้ท่านรู้สึกไม่ดีหรือไม่ชอบ	126 (63%)	65 (32.5%)	9 (4.5%)	2.59	0.58

จากตารางที่ 1.4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีกลุ่มพฤติกรรมที่สะท้อนการใช้ความรุนแรงในระดับต่าง ๆ โดยพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การทำร้ายตนเองเมื่ออยู่ในภาวะกดดัน (Mean = 2.76) และการขว้างปาสิ่งของเมื่อหงุดหงิด (Mean = 2.73) สะท้อนถึงการจัดการอารมณ์ที่ยังไม่เหมาะสม ในขณะที่พฤติกรรมตอบโต้ผู้อื่นด้วยความรุนแรง เช่น การอยากแค้น (Mean = 2.47) และการใช้ความรุนแรงตอบโต้ (Mean = 2.59) ยังคงพบในระดับที่ต้องเฝ้าระวัง นอกจากนี้พฤติกรรมการใช้คำพูดรุนแรงและการแสดงออกเชิงลบ เช่น การล้อเลียนและการตะคอกใส่บุคคลในสถานการณ์ไม่พึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาทักษะการสื่อสาร และการควบคุมอารมณ์อย่างสร้างสรรค์ เพื่อป้องกันพฤติกรรมความรุนแรงทั้งในระดับบุคคลและครอบครัว

ตารางที่ 1.5 ตารางความพึงพอใจต่อบรรยากาศโดยรวมกิจกรรมต้นแบบที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมและยุติความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และครอบครัว ทุกภูมิภาค

ข้อ	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)
1.	ความเหมาะสมของบรรยากาศในการจัดกิจกรรม	4.57	0.57
2.	ความสะดวกสบายของสถานที่ในการจัดกิจกรรม	4.59	0.58
3.	ความปลอดภัยของสถานที่ในการจัดกิจกรรม	4.72	0.53
4.	ความน่าสนใจของกิจกรรมที่จัดขึ้น	4.55	0.64
5.	การแบ่งเวลาสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเหมาะสม	4.54	0.63
6.	ความเหมาะสมของขั้นตอนการดำเนินงานในกิจกรรมแต่ละส่วน	4.58	0.55
7.	ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมเหมาะสมกับเนื้อหา	4.51	0.63
8.	การกำกับดูแลของผู้นำกิจกรรมมีประสิทธิภาพ	4.69	0.52
9.	ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหาของกิจกรรม	4.54	0.67
10.	ความสอดคล้องของกิจกรรมกับเป้าหมายที่ตั้งไว้	4.54	0.60
11.	ความเหมาะสมของเนื้อหาในกิจกรรมต่อกลุ่มเป้าหมาย	4.57	0.62
12.	ความพึงพอใจโดยรวมต่อการจัดกิจกรรม	4.73	0.52

จากตารางที่ 1.5 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมต่อบรรยากาศโดยรวมของกิจกรรมต้นแบบที่จัดขึ้นในทุกภูมิภาคพบว่า ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับสูงทุกด้าน โดยประเด็นที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ความพึงพอใจโดยรวมต่อกิจกรรม (Mean = 4.73, SD = 0.52) รองลงมา คือ ความปลอดภัยของสถานที่ (Mean = 4.72, SD = 0.53) และประสิทธิภาพของผู้นำกิจกรรม (Mean = 4.69, SD = 0.52) ขณะที่ความเหมาะสมของบรรยากาศ สถานที่ และเนื้อหาของกิจกรรมก็ได้รับการประเมินในระดับสูงเช่นกัน (Mean > 4.5 ทุกข้อ)

ตารางที่ 1.6 แบบสังเกตการณ์การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต้นแบบเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมและยุติความรุนแรงต่อเด็ก สตรี และความรุนแรงในครอบครัว

ข้อ	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)
1	กิจกรรมที่ 1: แนะนำการจัดกิจกรรมต้นแบบ	4.25	0.68
2	กิจกรรมที่ 2: การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม	4.40	0.58
3	กิจกรรมที่ 3: กิจกรรมสันติภาพและการนำเสนอภาพยนตร์สั้น	4.38	0.64
4	กิจกรรมที่ 4: กิจกรรมกลุ่ม ระดมสมอง	4.55	0.51
5	กิจกรรมที่ 5: นำเสนอการระดมสมองกิจกรรมกลุ่ม	4.49	0.62
6	กิจกรรมที่ 6: กิจกรรมสันติภาพ Role Play	4.60	0.50
7	กิจกรรมที่ 7: กิจกรรมสันติภาพ เชื่อมสัมพันธ์ สร้างสุข	4.33	0.67
8	กิจกรรมที่ 8: นำเสนอกิจกรรมกลุ่ม Role Play วิธีการยุติความรุนแรง	4.65	0.47
9	กิจกรรมที่ 9: กิจกรรมสันติภาพ นันทนาการสร้างสรรค์ยุติความรุนแรง	4.52	0.56
10	กิจกรรมที่ 10: กิจกรรมการบรรยาย บทบาทและการมีส่วนร่วมในการยุติความรุนแรง	4.44	0.63
11	กิจกรรมที่ 11: กิจกรรมกลุ่ม สะท้อนความคิด บทบาทการมีส่วนร่วมการยุติความรุนแรง	4.58	0.49
12	กิจกรรมที่ 12: กิจกรรมสันติภาพและการนำเสนอภาพยนตร์สั้นเรื่องที่ 3	4.40	0.60
13	กิจกรรมที่ 13: สรุปกิจกรรม และทำแบบประเมินผล	4.75	0.43

จากตารางที่ 1.6 แสดงผลการสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมกิจกรรมต้นแบบพบว่า ทุกกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะกิจกรรมที่ 13 ซึ่งเป็นการสรุปกิจกรรมและทำแบบประเมินผล ได้รับความสนใจสูงสุด (Mean = 4.75, SD = 0.43) รองลงมา คือ กิจกรรมที่ 8 การนำเสนอ Role Play ในการยุติความรุนแรง (Mean = 4.65, SD = 0.47) และกิจกรรมที่ 6 การสันทนการผ่านการแสดงบทบาทสมมติ (Mean = 4.60, SD = 0.50)

สะท้อนให้เห็นว่า กิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมแบบปฏิบัติและการสะท้อนประสบการณ์จริง สามารถกระตุ้นการมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการสังเกตบ่งชี้ว่าการออกแบบกิจกรรมโดยเน้นการเรียนรู้ผ่านการมีส่วนร่วม (participatory learning) และการสื่อสารสองทาง (two-way communication) ส่งผลให้ผู้เข้าร่วมมีความกระตือรือร้น สนใจและมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัว

ผลการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างภาคสนาม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพฤติกรรมผ่านการสังเกตภาคสนามระหว่างการทำกิจกรรมต้นแบบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วม และความกระตือรือร้นอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะในกิจกรรมที่ใช้กระบวนการสื่อสารแบบมีปฏิสัมพันธ์ เช่น การละลายพฤติกรรม (Ice-breaking) และกิจกรรมระดมสมอง (Brainstorming Session) เพื่อพัฒนาแนวทางป้องกันความรุนแรงในบริบทสังคมไทย การมีส่วนร่วมที่เข้มข้นในกิจกรรมเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Communication) ที่สามารถเปิดพื้นที่ให้กลุ่มเป้าหมายแสดงความคิดอย่างสร้างสรรค์ ติความประเด็นที่ซับซ้อน และสร้างความเข้าใจร่วมกันในประเด็นสาธารณะ

กิจกรรมที่ใช้สื่อสร้างสรรค์ (Creative Media) ได้แก่ ภาพยนตร์สั้นและการจำลองสถานการณ์ผ่านการแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นกระบวนการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) โดยเฉพาะการเรียนรู้ผ่านการมองโลกจากมุมมองของผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ซึ่งช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถเข้าใจกลไกของความรุนแรงในระดับปัจเจก ครอบครัว และโครงสร้างทางสังคมอย่างรอบด้าน กิจกรรมเหล่านี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้สะท้อนประสบการณ์ของตนเองเชื่อมโยงกับบริบทของความรุนแรงที่เคยเผชิญ และพัฒนาทักษะในการจัดการความขัดแย้ง (Conflict Resolution Skills) อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการลดพฤติกรรมก้าวร้าว และเสริมสร้างแนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

ผลจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเชิงปฏิบัติยังสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างในเชิงบวกโดยแบ่งออกเป็น 3 มิติหลัก ได้แก่ (1) การเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับสาเหตุ และผลกระทบของความรุนแรงในครอบครัวและสังคม (2) การตระหนักรู้ถึงบทบาทของตนเองในการเป็น “ผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง” (Change Agent) ในระดับชุมชน และ (3) การพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อจัดการกับความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง ทั้งนี้ การฝึกอบรมที่มีโครงสร้างชัดเจน เนื้อหาสอดคล้องกับบริบทจริง และเปิดโอกาสให้เกิดการสื่อสารสองทางถือเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลให้การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน

ในเชิงยุทธศาสตร์หากสามารถขยายผลกิจกรรมฝึกอบรมไปยังกลุ่มเป้าหมายที่มีความเสี่ยงสูง อาทิ เยาวชนในชุมชนที่มีสถิติความรุนแรงสูง ครอบครัวเปราะบาง และสถานศึกษาในพื้นที่ห่างไกล จะสามารถเสริมความแข็งแกร่งให้กับโครงสร้างทางสังคมในระยะยาว และสร้างภูมิคุ้มกันทางพฤติกรรมและวัฒนธรรม ที่เอื้อต่อการยุติความรุนแรงอย่างแท้จริง กิจกรรมต้นแบบในครั้งนี้จึงถือเป็นแนวทางหนึ่งของการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Strategic Social Communication) ที่สามารถต่อยอดไปสู่การกำหนดนโยบายเชิงป้องกันในระดับประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของกิจกรรมต้นแบบในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมและยุติความรุนแรงในครอบครัว โดยเรียงลำดับตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ด้านการพัฒนากิจกรรมต้นแบบ งานวิจัยได้นำแนวคิดจากทฤษฎีทางจิตวิทยาและสังคมศาสตร์ เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Bandura), การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Kolb) และทฤษฎีกิจกรรม (Engeström) มาประยุกต์ในการออกแบบกิจกรรมที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการใช้ภาพยนตร์สั้นเพื่อสร้างการรับรู้ การแสดงบทบาทสมมติเพื่อฝึกการจัดการความขัดแย้ง และการระดมสมองร่วมกันในกลุ่ม กิจกรรมจึงไม่เพียงอิงเนื้อหา แต่ยังเชื่อมโยงกับรูปแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับประสบการณ์ของผู้เข้าร่วม และตอบสนองเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ในการสร้าง “ภูมิคุ้มกันทางสังคม” (Social Immunity) ที่ประกอบด้วยการต้านทานต่อแรงกดดันทางอารมณ์และสังคมทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน (Miklikowska et al., 2021; Galtung, 1969)

ด้านผลกระทบของกิจกรรม พบว่า ผู้เข้าร่วมมีการเปลี่ยนแปลงในสามมิติอย่างชัดเจนกล่าวคือ ด้านความรู้ ผู้เข้าร่วมมีคะแนนหลังการอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญ (เพิ่มขึ้น 16.10%) ด้านทัศนคติ มีการเปลี่ยนผ่านจากการยอมรับความรุนแรงไปสู่แนวคิดการสื่อสารอย่างสันติ และด้านพฤติกรรมมีแนวโน้มลดพฤติกรรมรุนแรงในครอบครัวโดยเฉพาะพฤติกรรมเชิงรุกและการตอบโต้ทางวาจา ผลเหล่านี้สะท้อนความสำเร็จของกระบวนการสื่อสารที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนตามแนวคิด “การสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม” (Communication for Social Change) ซึ่งเปิดพื้นที่ให้เกิดการสะท้อนตน การสร้างพลังภายใน (empowerment) และการเรียนรู้ร่วมกันที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน (Servaes, 2008; Waisbord, 2001)

ในด้านการประเมินความพึงพอใจของกิจกรรมต้นแบบ พบว่าผู้เข้าร่วมมีระดับความพึงพอใจสูง โดยเฉพาะกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม เช่น การแสดงบทบาทสมมติและการระดมสมอง ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมได้พัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ และเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในมิติต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม ผลการสังเกตการณ์ภาคสนามยืนยันว่า ผู้เข้าร่วมมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น สามารถสะท้อนประสบการณ์ส่วนตัวผ่านการเรียนรู้เชิงลึก และมีศักยภาพในการขยายผลสู่กลุ่มเป้าหมายที่มีความเสี่ยงสูงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 1.7 : ตารางสรุปผลการศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย	ผลการศึกษา	หมายเหตุ
1. พัฒนากิจกรรมต้นแบบ	ออกแบบกิจกรรมจากทฤษฎีจิตวิทยา-สังคมศาสตร์ (Bandura, Kolb, Engeström) เช่น ภาพยนตร์สั้น, Role Play, Brainstorming	เน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ และการมีส่วนร่วม
2. ศึกษาผลกระทบต่อความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม	ความรู้เพิ่มขึ้น 16.10% ($p < 0.01$), ทัศนคติเปลี่ยนแปลงเชิงบวก, พฤติกรรมลดความรุนแรง	ใช้แบบสอบถามก่อน-หลัง และ พฤติกรรมสังเกตการณ์
3. ประเมินประสิทธิผลกิจกรรมต้นแบบ	ความพึงพอใจสูง, กิจกรรมสื่อสารแบบมีส่วนร่วมมีประสิทธิภาพ, ผู้เข้าร่วมมีความเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน	เหมาะแก่การขยายผลสู่โรงเรียน-ชุมชน

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของกิจกรรมต้นแบบในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม และลดความรุนแรงในครอบครัวผ่านกลไกการเรียนรู้ที่ออกแบบบนฐานของทฤษฎีกิจกรรม (Vygotsky, 1978; Engeström, 1987), ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Bandura, 1977) และการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Kolb, 1984) โดยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การใช้ภาพยนตร์สั้น การแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) และการสะท้อนคิดในกลุ่มได้รับการออกแบบ

ให้สอดคล้องกับแนวคิดเหล่านี้ และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้อย่างเป็นระบบ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) และประสบการณ์ตรง มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการจัดการความขัดแย้งของผู้เข้าร่วม โดยกิจกรรมที่เน้นการฝึกปฏิบัติและการเรียนรู้ร่วมกันเปิดโอกาสให้เกิดการสะท้อนตนเอง การรับรู้ผลกระทบของความรุนแรง และการเลือกใช้อิทธิพลสื่อสารที่สร้างสรรค์แทนความรุนแรงซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bandura (1986) ที่เสนอว่า การเรียนรู้เชิงสังคมผ่านแบบอย่างที่เหมาะสม จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างยั่งยืน นอกจากนี้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ที่ใช้ในกิจกรรมต้นแบบมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อังคณา อินทสา (2558) ที่ชี้ให้เห็นว่า การลดพฤติกรรมรุนแรงของผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัว ต้องอาศัยกระบวนการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและไม่ตัดสินโดยเฉพาะกลุ่มสนับสนุนที่เน้นการตระหนักรู้ทางอารมณ์ การสะท้อนตนเอง และการฝึกควบคุมอารมณ์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ถูกนำมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมของงานวิจัยฉบับนี้

ผลการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิผลของกิจกรรมอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการลดพฤติกรรมการตอบโต้ด้วยถ้อยคำรุนแรง ความเข้าใจผลกระทบของความรุนแรง และความตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะ “ผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง” (Change Agent) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Miklikowska et al. (2021) ที่เน้นบทบาทของแบบอย่างเชิงบวกต่อพฤติกรรมเยาวชน และงานของ Martinez-Torteya et al. (2009) ที่เน้นความสำคัญของการส่งเสริมความยืดหยุ่นทางจิตใจในบริบทครอบครัว การใช้สื่อสร้างสรรค์และกระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมยังสนับสนุนผลการวิจัยของ Nation et al. (2019) และ Sugg et al. (2018) ที่ยืนยันถึงบทบาทของกิจกรรมกลุ่มในการส่งเสริมการฟื้นฟูและการป้องกันปัญหาความรุนแรงในระยะยาว

ผลการศึกษาเมื่อเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดเรื่องภูมิคุ้มกันทางสังคม (Social Immunity) และการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Communication for Social Change) (Servaes, 2008; Waisbord, 2001) แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมต้นแบบที่ออกแบบขึ้นสามารถเสริมสร้างการเรียนรู้ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้อย่างเป็นระบบใน 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับบุคคล ผู้เข้าร่วมเกิดความตระหนักรู้ในสิทธิ เข้าใจหลักความเท่าเทียมทางเพศ และพัฒนาทักษะควบคุมอารมณ์ ผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมการสะท้อนตนเอง และเลียนแบบแบบอย่างที่ไม่ใช้ความรุนแรง (Bandura, 1977) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด psychosocial immunity หรือขีดความสามารถในการต้านทานแรงกดดันจากสภาพแวดล้อมที่นำไปสู่พฤติกรรมก้าวร้าว (Miklikowska et al., 2021) 2) ระดับครอบครัว กิจกรรมจำลองสถานการณ์ (Role Play) และการใช้สื่อสร้างสรรค์ เช่น ภาพยนตร์สั้น ช่วยให้เยาวชนสามารถสื่อสารเรื่องความรุนแรงกับสมาชิกในครอบครัวผ่านการเรียนรู้ร่วมกัน (Kolb, 1984) การสนทนาโดยใช้เหตุผลและการแสดงออกเชิงบวก จึงมีบทบาทในการลดพฤติกรรมรุนแรงที่อาจถ่ายทอดระหว่างรุ่น (Sugg et al., 2018) และ 3) ระดับชุมชน การมีส่วนร่วมของเยาวชนจากหลากหลายภูมิภาคก่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายทางสังคม (social network building) ที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ การจัดการความขัดแย้ง และการผลิตวาทกรรมทางเลือกที่ไม่ใช้ความรุนแรง ซึ่งถือเป็นภูมิคุ้มกันเชิงวัฒนธรรม (cultural immunity) ที่สามารถขยายผลสู่ระดับนโยบายและการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในระยะยาว (Galtung, 1969; Servaes, 2008)

ด้วยเหตุนี้กิจกรรมต้นแบบที่ใช้กระบวนการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (participatory communication) จึงทำหน้าที่เป็น “กลไกเกราะป้องกัน” ทั้งทางพฤติกรรมและวัฒนธรรม ที่ช่วยลดความเสี่ยงของการใช้ความรุนแรงในระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชนอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ในภาพรวมกิจกรรมต้นแบบ จึงไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเชิงลบ แต่ยังช่วยวางรากฐานของการเรียนรู้เชิงโครงสร้าง ที่สามารถขยายผลสู่ระดับชุมชน และการกำหนดนโยบายสาธารณะในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรพัฒนาโปรแกรมอบรมระยะยาว เช่น 6 เดือนถึง 1 ปี โดยมีระบบติดตามและประเมินผลต่อเนื่อง เพื่อประเมินระดับความยั่งยืนของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในระยะยาว ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม
2. ควรบูรณาการกิจกรรมต้นแบบเข้าสู่หลักสูตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา โดยเน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) และการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง (Experiential Learning) เพื่อสร้างค่านิยมใหม่ในการจัดการความขัดแย้งอย่างสันติ
3. ควรพัฒนาโมดูลกิจกรรมที่สามารถปรับใช้ได้ตามบริบทเฉพาะของกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงในแต่ละภูมิภาค และสนับสนุนการสร้างคู่มือกิจกรรมที่สามารถนำไปใช้อย่างยืดหยุ่นในหน่วยงานภาครัฐและชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรมีการติดตามประเมินผลในระยะยาว เช่น การวัดผลลัพธ์ที่ 3 เดือน 6 เดือน และ 12 เดือน เพื่อประเมินความต่อเนื่องของพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคม
2. ควรศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะแตกต่างกัน เช่น เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อให้เข้าใจพลวัตของการตอบสนองต่อกิจกรรมในบริบทที่หลากหลาย
3. ควรศึกษาปัจจัยภายในและภายนอก ที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของพฤติกรรม เช่น แรงจูงใจส่วนบุคคล โครงสร้างครอบครัว และการสนับสนุนจากเครือข่ายสังคม เพื่อออกแบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในระยะยาว

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรส่งเสริมการสื่อสารเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม โดยสนับสนุนการออกแบบนโยบายที่ใช้กระบวนการสื่อสารเป็นกลไกหลัก ผ่านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐ สื่อมวลชน และภาคประชาชน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมเกี่ยวกับการป้องกันความรุนแรงในครอบครัว
2. ควรจัดตั้งเครือข่ายการสื่อสารระดับชุมชน โดยอิงแนวทางการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Communication) เพื่อเปิดพื้นที่ให้คนในชุมชนสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ แง่เหตุ และออกแบบแนวทางการแก้ไขปัญหาความรุนแรงอย่างเหมาะสมกับบริบทของตนเอง
3. ควรสนับสนุนการผลิตสื่อสร้างสรรค์และการรณรงค์สาธารณะ โดยเน้นการใช้กลยุทธ์การเล่าเรื่อง (Narrative Strategy) และการจัดกรอบเนื้อหา (Framing) ที่เชื่อมโยงกับค่านิยมและวัฒนธรรมของสังคมไทย เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อความรุนแรงในระดับโครงสร้างทางสังคม

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ “ทุนอุดหนุนการวิจัยและนวัตกรรมประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567” จากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร และโรงพยาบาลศรีธัญญา ที่สนับสนุนการวิจัยจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

บรรณานุกรม

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2565). รายงานสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัว ประจำปี 2565. สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว.
- ศิริปรียา ศิริสุนทร, & ธนัสภา ไรจนตระกูล. (2563). การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการป้องกันความรุนแรงในครอบครัว. วารสารวิชาการและวิจัย มทร. พระนคร, 14(1), 151–165.

- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2564). รายงานการศึกษานโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศและสุขภาพในประเทศไทย. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อังคณา อินทสา. (2558). กระบวนการปรับตัวที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว: กรณีศึกษามูลนิธิหญิงชายก้าวไกล. [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice-Hall.
- Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals*. Longmans, Green.
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. Macmillan.
- Engeström, Y. (1987). *Learning by expanding: An activity-theoretical approach to developmental research*. Orienta-Konsultit.
- Engeström, Y. (2001). Expansive learning at work: Toward an activity-theoretical reconceptualization. *Journal of Education and Work*, 14(1), 133–156. <https://doi.org/10.1080/13639080020028747>
- Foshee, V. A., Bauman, K. E., Arriaga, X. B., Helms, R. W., Koch, G. G., & Linder, G. F. (1998). An evaluation of Safe Dates, an adolescent dating violence prevention program. *American Journal of Public Health*, 88(1), 45–50. <https://doi.org/10.2105/AJPH.88.1.45>
- Galtung, J. (1969). Violence, peace, and peace research. *Journal of Peace Research*, 6(3), 167–191. <https://doi.org/10.1177/002234336900600301>
- Heise, L. (1998). Violence against women: An integrated, ecological framework. *Violence Against Women*, 4(3), 262–290. <https://doi.org/10.1177/1077801298004003002>
- Kirkpatrick, D. L. (1994). *Evaluating training programs: The four levels*. Berrett-Koehler.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.
- Martinez-Torteya, C., Bogat, G. A., von Eye, A., & Levendosky, A. A. (2009). Resilience among children exposed to domestic violence: The role of risk and protective factors. *Child Development*, 80(2), 562–577. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2009.01279.x>
- Miklikowska, M., Duriez, B., & Soenens, B. (2021). Family roots of empathy-related characteristics: The role of perceived parenting style and parental empathy. *Developmental Psychology*, 57(2), 151–162. <https://doi.org/10.1037/dev0001135>
- Nation, M., Crusto, C., Wandersman, A., Kumpfer, K. L., Seybolt, D., Morrissey-Kane, E., & Davino, K. (2003). What works in prevention: Principles of effective prevention programs. *American Psychologist*, 58(6–7), 449–456. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.58.6-7.449>
- Sugg, N. K., Thompson, R. S., Thompson, D. C., Maiuro, R. D., & Rivara, F. P. (1999). Domestic violence and primary care: Attitudes, practices, and beliefs. *Archives of Family Medicine*, 8(4), 301–306. <https://doi.org/10.1001/archfami.8.4.301>
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes* (M. Cole, V. John-Steiner, S. Scribner, & E. Souberman, Eds.). Harvard University Press.